

заходи сприятимуть виведенню адвокатури України на міжнародний рівень та підвищенню її авторитету в українському суспільстві.

Тертичний Ю.А.

*студент 5-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

НОВІ АСПЕКТИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

У зв'язку із взяттям курсу на активне реформування законодавства України, в нашій державі розпочався так званий «процес реанімації», який має за мету вивести Україну з політико-правової та соціально-економічної кризи, що охопила її в останні роки.

Однією з таких реформ, яка була закріплена на конституційному рівні, стала реформа правосуддя. Відповідні зміни були законодавцем закріплені у Законі України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року.

Даний Закон серед безлічі внесених суттєвих положень особливо звертає особливу увагу на те, що вперше закріплюються конституційні основи діяльності інституту адвокатури.

Законодавець присвятив адвокатурі окрему статтю під номером 131-². В ній він визначає основне завдання, з метою якого і створюється даний правозахисний орган. Відповідно адвокатура створюється для надання професійної правничої допомоги в Україні. Частина друга цієї статті передбачає положення про гарантування незалежності адвокатури.

Крім цього, законодавець у частині третій закріпив те, що засади організації і діяльності адвокатури, а також здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом. Ним відповідно є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року.

Але однією з найголовніших та найвагоміших змін, які була запроваджені конституційними змінами, стало запровадження «адвокатської монополії». Відповідно до частини четвертої цієї статті представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення здійснюється виключно адвокатом (Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02 червня 2016 р. №1401-VIII //Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2016. – № 28. – ст.532).

Проте законодавець закріпив також і винятки з правил, які можуть існувати на практиці, коли виключне представництво адвокатом інтересів інших осіб не буде застосовуватись. Ці винятки стосуються представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Особливу увагу тут привертає поняття «малозначних спорів». Оскільки законодавець його не розтлумачив, то це на практиці може викликати певні труднощі. Однак, з метою врегулювання даного питання вже внесено у Верховну Раду України Законопроект № 5221 під назвою «Проект Закону про внесення змін до статті 10 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо малозначних спорів у судах» від 4 жовтня 2016 року. Відповідно до нього малозначним спором потрібно вважати будь-який немайновий спір, а також майновий спір, якщо ціна позову не перевищує одного мільйону гривень (Проект Закону про внесення змін до статті 10 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 5221 від 4 жовтня 2016 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/-webproc4_1?pf3511=60174).

Дане формулювання вже викликало безліч дискусій в парламентських кулуарах. З одного боку, прихильники Законопроекту говорять, що дане положення сприятиме доступу осіб до правосуддя. З іншого ж боку, противники впевнені, що ці зміни необхідні, але в дещо іншому формулюванні. Вони пропонують значно знизити граничний рівень ціни позову у майнових спорах (наприклад, до рівня 100 тисяч гривень) та не відносити абсолютно всі немайнові спори до малозначних, а лише деякі виключні справи. Думка опонентів є доволі цікавою, а тому з нею можна погодитись, проте, потрібно тоді спрямувати зусилля на врегулювання питання вибіркового віднесення немайнових спорів у категорію малозначних.

Також варто зазначити, що ідея адвокатської монополії, яка нарешті втілена законодавцем, не є новою. Наприклад, Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та деяких інших законодавчих актів України (щодо статусу і гарантій адвокатської діяльності та формування і роботи органів адвокатського самоврядування) № 1794–1 від 04.02.2015 р. містив про неї положення, однак після парламентських дискусій, законопроект так і не набув статусу закону.

Серед фахівців у галузі права значна частина осіб давно вже виступала за запровадження монополії представництва. У свою чергу, С.О.Іваницький з позитивного боку відзначав встановлення монополії адвокатів на представництво і захист у суді (т. зв. обмежену монополію). Оскільки це підвищить фаховий рівень надання правової допомоги й краще захистить інтереси клієнтів (Іваницький С. О. Реформування адвокатури: окремі зауваження щодо законопроектів № 1794, № 1794-1 ТА № 2270 / С. О. Іваницький // Часопис Академії адвокатури України (том 8). – 2015. – №2(27). –С. 46).

А.В. Меланчук, наприклад, зазначав про виправданість запровадження монополії адвокатів стосовно надання правової допомоги, а також захисту в суді. Він обґрунтовував це тим, що дана необхідність виправдана практикою, бо надання правової допомоги «фахівцями в галузі права» взагалі ні чим не врегульовано. Їх не можна притягнути до дисциплінарної відповідальності за некваліфіковано надану правову допомогу, часто не відповідають етичним вимогам даної професії, а найголовніший недолік – це те, що вимога дотримання адвокатської таємниці не відноситься до даних осіб (Меланчук А. В. Актуальні питання реформування адвокатури в Україні / А. В. Меланчук // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. – 2011. – № 2. – С. 82).

Законодавець також змінив назву самої послуги щодо захисту своїх прав. Якщо ж раніше вона мала назву «правова допомога», то тепер вона – «професійна правнича допомога». Сама суть відображає, те що представництво осіб має відбуватись не будь-якою особою, а саме професійною, тобто адвокатом.

Все це говорить про об'єктивну обґрунтованість проведення конституційних змін законодавцем. Ці зміни внесуть безліч позитивних аспектів на практиці. Напевно найголовнішим із них стане те, що зросте якість проведення судового розгляду, а також суттєво повинен скоротитись час розгляду справ, оскільки адвокати є спеціалістами у своїй сфері, а саме тому суддя вже не буде потрібно витрачати час, як інколи буває на практиці, на просте роз'яснення основ процесуального законодавства.

Однак, для того щоб побачити наслідки даної реформи, потрібно буде добре почекати, бо у перехідних положеннях Конституції України було закріплено підпункт, який закріпив відстрочення набрання сили пунктом 3 статті 131² стосовно адвокатської монополії. Відповідно представництво адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції буде здійснюватись з 1 січня 2017 року, у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року, а у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року. Цікаво, що представництво в суді у провадженнях, розпочатих до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», здійснюватиметься за правилами, які діяли до набрання ним чинності, а ж до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню. Саме тому для отримання відповідей на запитання стосовно практичної реалізації реформи необхідний лише час.

Ткаченко О.І.

*студентка 5-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

БОРотьба за незалежність української адвокатури

Наразі Україна знаходиться на важливому етапі розвитку державності, що характеризується значними перетвореннями в суспільно-політичному і економічному житті. Необхідною умовою формування демократичної правової держави і громадянського